

חיי הדיווה

הסופר אוהב את אמנות הבמה כמו תלמיד סמינר, מילדות ובלהט. בסיפורו המשעשע על שחקנית ראשית ותיקה הוא מתגעגע לתיאטרון הטוב

מופעי היד

"ללא היד האנושית, יצירת אמנות ופלא עיצובי והנרטי, לא הייתה היסטוריה כתובה, לא היו ציורי מערות בני עשרות אלפי שנים ולא היו מקדשים וקתדרלות; לא הייתה מוזיקה, תווים או נגינה". כך נפתח הספר מרחיב הרעת "היד באומנות" מאת דות דודות (הוצאת דס-לינג, 266 עמ', כולל הערות). המחברת

סוקרת את מופעי היד ביצירות אמנותיות החל מידו של האל ב"בריאית האדם" למיכלאנג'לו בקאפלה הסיסטינית ועד "יד הבורא" של אוגוסט רודן. היד, יותר מפניו של אדם, מייצגת את אישיותו בצורתה, בקווייה, בתנועותיה. המחקר מאיר יצירות אמנות שונות, שבהן היד האנושית מבטאת את הרעיון המרכזי. זהו שיעור מרתק בהתבוננות בציור וביפסול, תוך הזמנה לחשיבה מקורית רעננה. המחברת מנתחת באופן זה יצירות של מאסטרים גדולים וכוללת בספר את תצלומי היצירות. זהו שער מפתח לביקור חוזר כמוזיאונים נודעים, והפעם כדי לעמוד נוכח יצירה שבעבר רק אספנו אותה במבט חולף.

מורשת

"הנעליים הישנות של אדון מי-נאסה" מספר לילדים ולהוריהם שיש ערך לדברים. אף כי מרובר כאן בנעליים ישנות, כלומר, חפץ, הכתוב עוסק במורשת רחנית. באומץ ובכוח שהיו לאדם ללכת במדבר לעבר הארץ שנכסף אליה.

הנעליים נשאו אותו ואת חלומו עד הגשמה, ולכן הן הופכות לחלק ממנו. זהו סיפור אתיופי עממי, שסיפרה הילדה ישישו אַמְסֵלו למחברת רוגית חכם. לא כל "ישן מפני חדש תוציא". יש ערכים, וגם חפצים נושאי זיכרון, שיש בהם מהות לא מתכלה. אמם של נועה ויובל הגיעה מאתיופיה, והיא שמספרת לילדיה על הנעליים הישנות של אדון מינאסה. הן המייצגות את מי שהיה ומי שיהיה. יופי של סיפור, עם דמויות שעורר כהה ודמויות שעורר בהיר. להראותנו שבעלי העור הכהה הם חלק מהסיפור הישראלי, וכמה נריר לראות ילדים כהים בסרי ילדים ישראליים (איירה: שחף מְנַאפּוּב, הוצאת אגם).

רים שהיא תהיה מגוחכת בתפקיד הצעידה, אך רוז כמו רוז, עקשנית ובטוחה בעצמה. היא לא תאפשר לצעידת חסרת תרבות לזכות בתפקיד הנכסף.

פריד מלווה את הגיבורה שלו בחדרי הלבושה, במשרדים, במסדרונות התיאטרון, בדירה המיושנת שלה. לא רק הזמן נוגש בה, שינויים רדיקליים בסביבתה תוקפים אותה. המנהל האמנותי מתחלף, צעידה אמביציוזית מגיעה, תככים של בעלי אגו מופרז נבזזים בקוסמוס התיאטרלי. ההצגה נמשכת כביכול, אך הכוכבת שלה מאוימת מכל עבר. בתיאטרון, כשהאמנות באים, הם באים ברצף, כותב פריד. אך הדיווה שלו שומרת על זקיפות קומתה. כשהמנהל האמנותי החדש מזמין אותה לשיחת פיטורין עם מות המנהל האמנותי הוותיק, הוא נפרד ממנה בברכת "ניפגש בהלוויה, חביבה". "בהלוויה שלך, צפריד", עונה לו חביבה שאין בה כל חביבות.

פריד בחר היטב שמות לדמויות לפי גילן ותקופתן בהיסטוריה הישראלית. הספר עשיר באזכורים ישראליים ואוניברסליים מתחומי תרבות שונים. כל אלה מובלעים אל תוך הטקסט כמו מקצפת חלבונים לתוך עיסת בצק. העוגה המבדדת המוגשת לבסוף לקוראים מעוררת בהם אימפולס סים מנוגדים של צחוק ודמע. פריד מעניק בספרו לחיצת יד לכל מי שחש בדירות בגעגועיו לאיזה יופי גדול שראה אייפעס, ושכמתו הבלתי במוצאי שבת במקלט אפלולי בסמינר הקיבוצים. ♦

★ "הכל אודות חביבה", ירון פריד, סלע ספרים, 206 עמ'

הסקירה מוקדשת לצוות "הדה גאבלר" בבית הספר לא-מנויות הבמה בסמינר הקיבוצים

1 שבת קראתי את הספר המרמזק על חיי שחקנית תיאטרון בכירה, ובמוצאי שבת צפיתי בתלמידי תיאטרון שהעלו את "הדה גאבלר" של הגריק איבסן. הם שיחקו נפלא, פרחי הבמה האלה, צעירים שופעי כישרון, מנצעים בתשוקה משותפת. נדמה היה שעתידי של כוכבים ממתין להם בעולם שמעל למרתף הזעיר בסמינר. הבמאי הצעיר הכין עיבוד אלגנטי מלא כבוד לאמנות התיאטרון ולמחזאי הדגול. המעצבת יצרה תפאורה צנועה והרמונית לרוח העיבוד. החוויה כולה הייתה הומאז' מעודכן וחכם לאמנות התיאטרון הערכי, הקלאסי.

ירון פריד אוהב את אמנות הבמה כפי שתלמידי הסמינר אוהבים אותה. מילדות, ובלב לוחט. מאהבתו כתב ספר שמפורד כל אשליה לגבי עתידו של התיאטרון הרציני. הכותב מתאר את הכיליון בקלילות, בהומור האופייני לו, עוקצני ומקורי, נגיש וחדשני, משעשע ונוגה. הספר דובר בשפה הפרידית, השמחה מעצם היותה. שפה מתרחשת, שמתקיימת בגבולות האמת שמאחורי הקלעים. הדיאלוגים מציינים, הדמויות משכנעות ולו בזכות המילים שהן מפיקות. כל רמות והמילים הנכונות לה. ומעל לכל הדמויות מתנער סתת חביבה רוז, ריזות תיאטרון, שאינה משהי מסוימת, אך היא כולן בעצם, בארץ ובחורל, רובינא וסטריפ.

חביבה רוז היא כוכבת במה ותיקה. היא נאבקה עד למעמד מדה הנישא, שממנו לא תשפיל אלא אל מתחת לארמה המחבטת לנצח את הסטיסטיים כמו את הכוכבות. פריד מייחס חשיבות מכבדת לתיאטרון הרפרטוארי שהלך והתמסמס בשנות האלפיים. התיאטרון המסחרי, כמו הטלוויזיה, הקרנוע ומיני המסכים בכל הגדלים, מחקו את מרכזיותו של התיאטרון הערכי בתרבות. לא רק בארץ, בעולם כולו. אבל בעולם כולו, כיוון שהוא גדול ומרובה, והוא ניו יורק והוא לונדון, עדיין נשמר מקום מסודתי לתיאטרון טוב.

פריד, באמצעות הגיבורה המונומנטלית שלו, מנציח את גדולתו של התיאטרון הזה, כפי שהתקיים בארץ עד שהחלטורה המסחרית פשטה זרועות רעבתניות. בין הפסטיבלים לקומדיות מסחריות התכווצו מידותיו של התיאטרון הרפרטוארי, שפריד מכנה כאן "ציבורי". תיאטרון שהעלה את "אמא קוראו" ואת "הדה גאבלר". התפקידים הראשיים במחזות מדרגה זאת היו תמיד של חביבה רוז. וכיוון שהיא ממולחת ומזהה את כיוון הרוח, היא רוכשת את זכויות השלאגר הלונדוני התורני, שגיבורתו אמורה להיות בת גילה של רוז הוא 78 והיא נראית בת 68. כולם טובי-28.

